



Fylkesmannen i Rogaland

TILSYNSRAPPORT

Elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø

Sandnes kommune - Øygard ungdomsskole

17.12.2020

Om tilsynet

Fra januar 2018 er det innført et nytt felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet. Tilsynet omfatter offentlige og frittstående skoler, og strekker seg over fire år. Tilsyn med elevenes skolemiljø er ett av temaene som inngår i det nye felles nasjonale tilsynet.

Det overordnede målet med tilsynet er å medvirke til en styrking av arbeidet med elevenes skolemiljø, og av skolenes evne til å forebygge og håndtere krenkende atferd i skolen. Gjennom å undersøke skolenes praksis, vil mulige brudd på regelverket bli avdekket. Fylkesmannen vil gjennom pålegg kreve at mulige brudd på regelverket blir rettet.

Et trygt og godt skolemiljø er en viktig innsatsfaktor for en god skole, og for realiseringen av formålet i opplæringsloven § 1-1. Mangler ved skolemiljøet kan føre til mistrivsel hos elevene, og det vil kunne ha direkte innvirkning for læringsutbyttet.

Skolemiljøet handler om mellommenneskelige forhold. Et godt psykososialt miljø er grunnleggende for at den enkelte elev skal kunne utvikle seg positivt. Skolen er en av de mest sentrale arenaene i barn og unges liv. Skolen er stedet for læring og utvikling, men uten en grunnleggende følelse av sikkerhet, tilhørighet og inkludering, vil ikke læring få det rette fokuset.

Temaet for tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø, og skolens plikt til å informere elever og foreldre. Det overordnede formålet med tilsynet er å medvirke til at alle elever har et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Tilsynet skal være med på å sikre at skoleeier og skoleledere sørger for at de tilsatte følger med, griper inn, varsler, undersøker og setter inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om kommunen og skolen	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
1.3	Rektor skal sikre, følge opp og sørge for	5
1.4	Om den foreløpige tilsynsrapporten	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2	Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø	6
2.1	Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.....	6
2.1.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	6
2.1.2	Fylkesmannens konklusjon.....	13
2.2	Plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever	13
2.2.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	13
2.2.2	Fylkesmannens konklusjon.....	15
2.3	Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.....	16
2.3.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	16
2.3.2	Fylkesmannens konklusjon.....	17
3	Skolens plikt til å informere elever og foreldre.....	18
3.1.1	Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger.....	18
3.1.2	Fylkesmannens konklusjon.....	19
4	Varsel om pålegg om retting	19
5	Dere kan gi tilbakemelding på rapporten.....	20
6	Vedlegg: Liste over dokumentasjon	21
7	Vedlegg: Rettslige krav - skolens aktivitetsplikt	22

1 Innledning

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap.30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Fylkesmannens tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/personvern-for-barnehage-og-skole/behandling-av-personopplysninger-i-tilsyn/>

1.1 Kort om kommunen og skolen

Sandnes kommune har ca. 80 000 innbyggere. Skolene i Sandnes har rundt 10 000 elever fordelt på 29 skoler. Øygard ungdomsskole er en 8-10 skole og har rundt 400 elever.

Tilsynet skal være risikobasert. Fylkesmannen velger derfor ut kommuner og skoler til tilsyn på grunnlag av blant annet tall fra Elevundersøkelsen over flere år, meldte saker til Fylkesmannen etter opplæringsloven § 9A-6, meldinger fra elever/foreldre og presseoppslag.

Elevundersøkelsen viser at tallet på elever på 10.trinn som opplever mobbing av andre elever på Øygard ungdomsskole, over flere år har ligget rundt snittet for fylket. Vi ser noen utslag enkelte år med høye tall, for eksempel skoleåret 2017/18. Vi ser videre en klar nedgang skoleåret 2019/20. Andelen som sier de blir mobbet av voksne er imidlertid høyere for skolen enn for fylket som helhet over flere år, med særlig stort utslag 2018/19. Selv om dette tallet har gått ned 2019/20, ligger det fortsatt over fylkessnittet. Vi ser videre flere år med lavere score på spørsmålet om felles regler i undersøkelsen. Det er noe større negative utslag på spørsmål om voksne reagerer på samme måten når elevene bryter reglene.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Fylkesmannen åpnet tilsyn med Sandnes kommune i brev datert 20.05.20. Skolen ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Temaet for tilsynet er elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3, 9A-4, 9A-5, 9A-9 og forvaltningsloven § 11.
2. Skolens plikt til å informere elever og foreldre om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen, jf. opplæringsloven § 9A-9.

Fylkesmannens vurderinger i denne rapporten er basert på opplysninger som kommer fram i

- dokumentasjonen skolen har sendt inn (se vedlegg)
- egenvurdering i Reflex¹
- informasjon fra våre egne systemer og offentlige registre
- informasjon på skolens hjemmeside
- intervju med ansatte på skolen
- intervju med elevrepresentanter og foreldrerepresentanter

Det overordnede formålet med tilsynet er å medvirke til at alle elever har et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Gjennom å undersøke skolenes praksis, vil eventuelle brudd på regelverket avdekkes. Fylkesmannen vil gjennom pålegg kreve at eventuelle brudd på regelverket blir rettet. Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Fylkesmannen sendte foreløpig tilsynsrapport til Sandnes kommune 02.12.20. I den foreløpige tilsynsrapporten presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Sandnes kommune hadde frist til 17.12.20 for å gi eventuelle tilbakemeldinger på rapporten. Fylkesmannen mottok 17.12.20 tilbakemelding på den foreløpige tilsynsrapporten. Sandnes kommune skriver i tilbakemeldingen at *Øygard ungdomsskole kjenner seg i hovedsak igjen i Fylkesmannens rapport, og forstår begrunnelsene som har blitt gitt.*

1.3 Rektor skal sikre, følge opp og sørge for

I flere av kontrollspørsmålene er det stilt spørsmål om rektor «sikrer», «sørger for» og «følger opp». Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for, viser til rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt.

Rektor skal sikre

At rektor skal sikre at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Dette er nødvendig der regelverket gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, slik at skolen selv må operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke et krav at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis. Hvis skolen ikke har hatt saker der det har vært nødvendig å bruke fremgangsmåten, skal vi undersøke om rektor har gjort det som er nødvendig for at fremgangsmåten vil bli fulgt, når skolen får en slik sak.

Rektor skal følge opp

I noen tilfeller har ikke skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, fordi fremgangsmåten er gitt. At rektor skal følge opp at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at

¹ <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/egenvurdering/reflex/>

rektor må forsikre seg om at den gitte fremgangsmåten blir oppfylt i praksis på skolen. Eksempel: «Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?». Her følger fremgangsmåten av aktivitetsplanen, men rektor må følge opp at skolen gjør det som følger av aktivitetsplanen.

Rektor skal sørge for

At rektor skal sørge for at et krav blir oppfylt, betyr at oppgaven er av en slik art at det ikke er nødvendig med en fast fremgangsmåte. Dette kan gjelde mindre oppgaver eller aktiviteter. Eksempel: «Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?» Det kan i tillegg gjelde større oppgaver hvor det er unaturlig med en fast fremgangsmåte. Eksempel: «Jobber rektor for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et inkluderende og trygt skolemiljø?»

Ikke krav

Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, er alle utslag av rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt. Når kontrollspørsmålet ikke inneholder krav om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, betyr det at vi ikke skal vurdere det systematiske arbeidet til rektor, men kun vurdere om skolen oppfyller kravet i praksis. Eksempel: «Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak?»

2 Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Denne delen omfatter tre deltemaer

- plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.
- plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.

2.1 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

2.1.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Har alle som jobber på skolen kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?

Våre observasjoner og vurderinger

De ansatte på Øygard ungdomsskole har svart «ja» på dette spørsmålet i Reflex. Rektor skriver i Reflex at *ledelsen gjennomgår kapittel 9A på planleggingsdagene hvert år. Her blir det presisert at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har det trygt og godt på skolen.*

Av intervjuene går det fram at de ansatte får informasjon om dette på samlinger gjennom skoleåret, og at det blir spesielt poengtert på en av de første planleggingsdagene om høsten. Det går også fram av intervjuene at noe av det første skolens ledelse påpeker dersom en elev ikke har det trygt og godt på skolen, er at elevens subjektive opplevelse skal ligge til grunn for behandlingen av saken. Flere av de ansatte viser også til et foredrag som en representant fra Fagstab har hatt på skolen. Av lysarkene fra dette foredraget går det klart fram at *den enkelte elevs opplevelse er det som er det avgjørende. Skolen skal ikke sette spørsmålsteget ved denne opplevelsen.*

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet?

Våre observasjoner og vurderinger

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Alle som jobber på skolen inkluderer både ansatte og de som yter tjenester på skolen, deriblant vaktmester, renholdere og skolehelsetjenesten. Av intervjuene går det fram at de som jobber på skolen blir informert om at de har plikt til å følge med.

I skolens *Plan for et trygt og godt skolemiljø* går det fram at *den viktigste jobben til alle de som jobber på Øygard ungdomsskole er å passe på at alle elever har det trygt og godt*, og at de ansatte skal *følge nøye med på det som skjer på skolen for å avdekke mobbing/trakassering*. Det går også fram av planen at ved inspeksjon i friminuttene skal de voksne være *synlig for eleven, tydelig og til stede og snakker med elevene*. Skolen har også lagt fram *Vaktplan 20/21* for tilsynet. Videre går det fram av planen at *trivsel og skolemiljø er tema på elevsamtaler både høst og vår*. Dette er også tema på utviklingssamtalene som gjennomføres to ganger i året.

I *Plan for trygt og godt skolemiljø* går det fram at skolen har en *ukentlig undersøkelse hvor hver enkelt elev gir en tilbakemelding om sitt skolemiljø*. Av intervju går det fram at dette er en digital undersøkelse hvor elevene svarer på spørsmål om de har det trygt og godt på skolen, og *undersøkelsen skal også prøve å avdekke mobbing og trakassering*. Målet er også at denne undersøkelsen skal *avdekke mobbing og trakassering fra lærer*. Intervjuene bekrefter at denne digitale undersøkelsen blir gjennomført ukentlig, og resultatene blir fulgt opp av skolens ledelse. Det går også fram at skolen gjennomfører Elevundersøkelsen om høsten, og skolen bruker også sosiogram for å følge med på elevenes skolemiljø.

Plan for trygt og godt skolemiljø inneholder informasjon om at *skolen har et ressursteam som består av ledelsen, helsesøster, sosialrådgiver, spes.ped.-koordinator, sno-koordinator og miljøpersonell*. I

tillegg er PPT og Ungdomsteamet med på et møte i måneden. I Reflex kommer det fram at kontaktlærerne har samtaler med elevene, og de skal melde fra til ressursteamet dersom noen ikke har det greit. Av intervju går det fram at ressursteamet har ukentlige møter, og at rektor er aktiv deltaker i disse møtene. Referat fra ressursteammøter viser at ressursteamet følger med på hvordan elevene har det på Øygard ungdomsskole.

Rektor skal også sikre at de som jobber på skolen følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet. Skolen har lagt dokumentet *Retningslinjer i forbindelse med overgang fra barneskole til Øygard ungdomsskole* fram for tilsynet. I retningslinjene går det fram at skolen *ønsker å få informasjon som det er viktig å ha i forhold til elevenes start hos oss*. Skolen ønsker blant annet opplysninger fra barneskolene om *behov for tilrettelegging utover su-timer, assistentbehov, vurdering av Altona, forsterket avdeling eller annet opplæringstilbud, karakterfritak, høresvake elever, store atferdsvansker, fysisk utviklingshemming o.a.* Av intervju går det fram at skolen får informasjon om særskilt sårbare elever fra barneskolene før de starter på ungdomsskolen, og skolen har en gjennomgang for lærerne på 8.trinn ved skoleoppstart, slik at de er klar over hvilke elever som kan være særskilt sårbare. Noen elever blir det også informert om for hele personalet. Av intervju går det fram at dette blir fulgt opp på trinnmøter/klasse møter gjennom skoleåret.

Av *Plan for trygt og godt skolemiljø* går det fram at *lærervakten skal gå vakt èn og èn, og de skal være oppmerksomme på ensomme elever, ansamling av elever og registrere kroppsspråk*. Av intervju går det fram at vaktene hovedsakelig er knyttet til sitt trinn. Skolen har også en ordning med elevvakter beskrevet i planen, men denne blir ikke gjennomført under korona-pandemien.

I Reflex kommer det fram at fravær kan være et kjennetegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har lagt fram dokumentet *Rutiner for nærvær* for tilsynet, samt *Rutiner for avdekking og oppfølging av bekymringsfullt fravær på Øygard ungdomsskole*. Disse dokumentene viser hvordan skolen arbeider med fravær. Referat fra trinnmøte viser at fravær er et fast punkt på trinnmøtene.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sørger rektor for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig?

Våre observasjoner og vurderinger

Rektor må sørge for at alle som jobber på skolen kjenner til hvordan de skal gripe inn mot ulike typer krenkelser som utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. I Reflex skriver rektor at *Altona skole- og ressurs senter har hatt et FOMA-kurs for personalet på Øygard. FOMA står for forebygging og mestring av aggresjon. Her læres de ansatte opp til å se og tolke tegn for å kunne være i forkant av situasjoner, men også å gripe inn mot krenkelser og vold*. Skolen har også lagt fram dokumentet *Tiltakskort – når elever er involvert* for tilsynet. Det går fram av dokumentet at *tiltakskortene skal være en hjelp i håndtering av situasjoner med vold og trusler*. Av lysarkene fra foredraget som en representant fra Fagstab har hatt på skolen, går det

fram at *alle som arbeider på skolen skal...gripe inn og at dette gjelder alle elever, men i ekstra stor grad de sårbare elevene....* Det går også fram av lysarkene at *man må være trygg på delplikten «gripe inn».*

Rektor skal også sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelses. I skolens *Plan for trygt og godt skolemiljø*, som ansatte viser til både i Reflex og intervju, går det under *Vaktsystem* fram at *lærervakten skal ...gripe inn og stoppe uønskede hendelser.* Det samme går fram under *Problemløsning ved konflikt, mobbing og trakassering: Den voksne som oppdager uønsket hendelse må først gripe inn...* Av intervju går det fram at de ansatte griper inn dersom det er mulig.

Skolen har lagt fram for tilsynet et eksempel på hvordan plikten til å gripe inn er blitt dokumentert i en konkret sak. Av Reflex går det også fram at plikten til å gripe inn blir dokumentert gjennom aktivitetsplaner, referat fra møter i ressursteam og logg fra møter med elever.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Våre observasjoner og vurderinger

Rektor skriver i Reflex blant annet at *alle som jobber på skolen har fått beskjed om.....at de skal varsle rektor om de har mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt. Det gjelder både de som er fast ansatt i skolen og arbeidere som er innom. De som er fast ansatte får dette via informasjon på møter og på planleggingsdager. De som er innom skolen får et skriv de må signere på før de får utdelt nøkkel. Her står det skriftlig at de må varsle rektor om de får mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt.* Dette skrivet er lagt fram for tilsynet.

I *Plan for trygt og godt skolemiljø* står det under *Problemløsning av elevsaker* at *ansatte som står overfor en elevsak som gjelder trygt og godt skolemiljø, skal gi beskjed til rektor.* Det står også under det samme punktet at *vi forsøker å løse sakene på lavest mulig nivå. Avdelingsleder og rektor skal raskt informeres.* Samtidig står det under *Problemløsning ved konflikt, mobbing og trakassering* at *den som oppdager uønsket hendelse må først gripe inn og deretter kontakte aktuell kontaktlærer eller sosialrådgiver/miljøpersonell/avdelingsleder.* Det går ikke fram at rektor skal varsles.

Videre går det fram av den innsendte dokumentasjonen at skolen bruker dokumentet *Varsling ved elevbekymring – trygt og godt skolemiljø §9A.* Fylkesmannens oppfatning er at dette kan være en egnet måte å ivareta kravet om å dokumentere hva en gjør for å oppfylle plikten til å varsle rektor. Fylkesmannen har også mottatt skjemaet *Samtale med nyansatte* hvor det går fram at *Aktivitetsplikt/varsling* er et av temaene som blir tatt opp i denne samtalen, uten at det blir spesifisert hvilken informasjon som blir gitt.

Av intervjuene kommer det fram at det er ulik praksis på skolen for hvordan plikten til å varsle rektor blir ivaretatt: I noen tilfeller blir kontaktlærer varslet, med en forventning om at

kontaktlærer varsler videre. I noen tilfeller blir avdelingsleder varslet, med den samme forventningen om at avdelingsleder varsler rektor. I noen tilfeller blir rektor varslet direkte av den ansatte.

I begrepet *sikre* ligger det at rektor må fastsette en fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet, i dette tilfellet hvordan varsling til rektor skal foregå. Rektor kan gjennom delegering fastsette at en annen person på skolen skal ta imot varslene, men rektor har fremdeles ansvaret for at varslingene håndteres på en forsvarlig måte. Fylkesmannen kan ikke se at det foreligger en skriftlig delegering av at en annen person på skolen skal eller kan ta imot varslene. Fylkesmannens oppfatning er også at framgangsmåten for varsling til rektor framstår som uklar.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier?

Våre observasjoner og vurderinger

Fylkesmannens oppfatning på forrige kontrollspørsmål er at framgangsmåten for varsling til rektor framstår som uklar. Det samme gjelder for vurderingen av om rektor sikrer at de ansatte varsler så raskt som saken tilsier:

Av intervju går det blant annet fram at det viktigste er at en i ledelsen blir varslet, eller at dersom saken ikke er så alvorlig, går man til avdelingsleder. Er det veldig alvorlig, skal man gå rett til rektor. Dette er en vurdering de ansatte gjør.

Av Reflex og intervju går det etter Fylkesmannens oppfatning ikke klart fram om skolen har avklart hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks, og hvor raskt de skal varsle om andre saker.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller?

Våre observasjoner og vurderinger

Rektor har svart ja på dette spørsmålet i Reflex. Av intervju kom det fram at det er lav terskel for å ta kontakt med skoleeier (Fagstab). Skolen har også lagt fram opplysninger for tilsynet som viser hvordan en konkret sak ble varslet til skoleeier.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Våre observasjoner og vurderinger

Av den innsendte dokumentasjonen, svar i Reflex og intervju, går det fram at skolen i praksis undersøker saker på flere ulike måter. Det blir blant annet nevnt at skolen bruker aktivitetsplanmal for Sandnes-skolen som utgangspunkt for undersøkelser, samtaler med enkeltelever, sosiogram, og ved noen anledninger *Innblick* for å få frem mest mulig informasjon. I enkelte, mer sammensatte saker, har skolen fått hjelp av Altona skole- og ressurscenter til å gjennomføre læringsmiljøkartlegging.

I Reflex går det fram at skolen ukentlig gjennomfører en digital trivselsundersøkelse. Denne undersøkelsen er omtalt i *Plan for trygt og godt skolemiljø*, og det er *skolens ledelse og sosialrådgiver* som er ansvarlig for undersøkelsen. I Reflex står det videre at *avdelingsleder har ansvar for samtale med elever som trykker «nei» på om de har et trygt og godt skolemiljø*, og at *trivselsundersøkelsen blir også gjennomgått i skolens ressursteam*.

I Reflex går det også fram at rektor har bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal undersøke saker. Framgangsmåtene går fram under overskriftene *Forenklet mal for å løse elevsaker* og *Problemløsning ved konflikt, mobbing og trakassering*. Fylkesmannens oppfatning er at framgangsmåten under *Forenklet mal for å løse elevsaker* er en framgangsmåte som gjelder for konkrete mobbesaker, og framgangsmåten under *Problemløsning ved konflikt, mobbing og trakassering* er en framgangsmåte som benyttes når ansatte *oppdager uønsket hendelse*, eller når ansatte *oppdager hendelser som handler om elevenes psykososiale miljø*. Av intervju går det fram at *Plan for trygt og godt skolemiljø* blir brukt i forhold til saksgang.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest?

Våre observasjoner og vurderinger

I *Plan for trygt og godt skolemiljø* bruker skolen begreper som *straks* og *så fort som mulig* når de ansatte skal i gang med å undersøke saker. Svar i Reflex og intervju viser at dette også blir gjennomført i praksis. Av Reflex går det for eksempel fram at når skolen får kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt, har det øverste prioritet hos ledelsen, og i de fleste sakene starter undersøkelsesfasen samme dag eller påfølgende dag.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?

Våre observasjoner og vurderinger

Av svar i Reflex og intervju går det fram at elever som skal ha aktivitetsplan, får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Dokumentet *Aktivitetsplan MAL* inneholder et punkt om *samtaler med eleven om elevens opplevelse*, og skolen benytter også dokumentet *Sjekkliste for*

samtale med eleven i forhold til trygt og godt skolemiljø i dette arbeidet. Aktivitetsplaner som skolen har lagt fram for tilsynet, viser at elever som aktivitetsplaner gjelder, har fått uttale seg.

Fylkesmannen vil understreke at dersom et eller flere tiltak direkte påvirker andre elever, har også disse elevene rett til å uttale om hvordan tiltaket påvirker dem. I intervju kom det fram at elever det blir satt inn tiltak «mot», skal få vite dette. Men Fylkesmannen kan ikke se at rektor har bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal ivareta dette kravet i regelverket.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?

Våre observasjoner og vurderinger

I Reflex og intervju blir det fra skolens side opplyst om at skolemiljøsaker blir drøftet i ressursteamet, der ulike faginstanser er til stede. Fylkesmannens oppfatning er at dette kan være med på å gi et bredere perspektiv i de enkelte skolemiljøsakene. Men Fylkesmannen vil understreke at skolen skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer.

I *Plan for trygt og godt skolemiljø* står det under *Rutiner i enkeltsaker* at skolen følger aktivitetsplikten og dokumentasjonsplikten i alle saker som berører opplæringslova kapittel 9A. Videre står det under *Problemløsning ved konflikt, mobbing og trakassering* at avdelingsleder/rektor kontaktes og legger aktivitetspliktskjema inn i 360. Kontaktlærer/avdelingsleder fyller ut skjemaet. Skjema deles med rektor, avdelingsleder og sosialrådgiver. Fylkesmannen kan ikke se at skolen omtaler hva som kan være egnede tiltak i *Plan for trygt og godt skolemiljø*.

Av den innsendte dokumentasjonen går det fram at skolen i mange tilfeller bruker ulike typer undersøkelser som tiltak i skolemiljøsaker. Fylkesmannen vil understreke at undersøkelser ikke er tiltak: Undersøkelser skal ligge til grunn for tiltak skolen setter inn i en aktivitetsplan.

Det er også et krav at skolen må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at skolen kan sette elevens beste til side. Skolen må også ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha. Fylkesmannens oppfatning er skolen i større grad må synliggjøre disse vurderingene.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

2.1.2 Fylkesmannens konklusjon

Øygard ungdomsskole oppfyller kravene i regelverket på disse punktene:

- Alle som jobber på skolen har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt med på elever med en særskilt sårbarhet.
- Rektor sørger for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.
- Rektor varsler skoleeieren om alvorlige tilfeller.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken snarest.

Øygard ungdomsskole oppfyller ikke kravene i regelverket på disse punktene:

- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier.
- Rektor sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.
- Rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

2.2 Plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever

2.2.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen?

Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks?

Våre observasjoner og vurderinger

I saker der en som jobber på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev, gjelder en skjerpet aktivitetsplikt. Med det følger et skjerpet krav til både varsling og tempo i disse sakene.

Rektor og ansatte svarer i Reflex og intervju at de er kjent med at rektor skal varsles dersom en har mistanke om eller kjennskap til at en ansatt ved skolen krenker en elev. I Reflex svarer rektor at varselet skal være skriftlig. I intervjuene kom ikke dette fram. I intervjuene kommer det fram

usikkerhet om hvem de ansatte skal varsle dersom saken gjelder en i skoleledelsen som krenker en elev. Det kommer fram i intervjuene at de ansatte vet at saken skal varsles straks.

Av skolens *Plan for et trygt og godt skolemiljø* kommer det fram at opplæringslovens kapittel 9A om elevenes skolemiljø blir gjennomgått for alle ansatte ved skolen ved skolestart. Planen viser ikke til en fastsatt framgangsmåte for varsling ved mistanke om eller kjennskap til at en ansatt ved skolen, eller en i skolens ledelse krenker en elev.

I Reflex viser flere ansatte til en representant fra Fagstab sitt foredrag på skolen i februar 2020. Lysarkene fra foredraget viser at «voksne som krenker» var tema der, og det kommer tydelig fram at rektor skal varsles dersom ansatte har mistanke om eller kjennskap til at en ansatt på skolen krenker en elev. Det kommer også fram at dersom det er en i ledelsen som krenker en elev, skal skoleeier varsles direkte.

Når det gjelder ansatte ved skolen som ikke deltar på planleggingsdager, for eksempel vikarer og renholdspersonalet, kommer det fram i intervju at de får informasjon fra en i ledelsen om aktivitetsplikten. Det foreligger ingen fastsatte framgangsmåter som viser at det informeres spesielt om plikten til å varsle rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev, eller direkte til skoleeier dersom det er en i ledelsen dette gjelder.

Av den innsendte dokumentasjonen går det fram at personer som utfører et arbeid på skolen må signere et ark ved utlån av nøkkel der det informeres om plikten til å gripe inn mot krenkelser, og plikten til å varsle rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Når det gjelder voksne som krenker, er ikke dette nevnt spesielt. Fylkesmannen vil gjøre oppmerksom på at aktivitetsplikten ikke gjelder for personer som befinner seg på skolen mer tilfeldig. Eksempler på dette kan være personer som henter avfall, håndverkere som utfører enkeltoppdrag, bud eller andre som leverer varer til skolen. Foreldre, slektninger eller andre som regelmessig følger eller henter elevene på skolen er heller ikke omfattet av aktivitetsplikten.

Fylkesmannens oppfatning er at ledelsen og ansatte i praksis er kjent med at de skal varsle rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en ansatt ved skolen krenker en elev. Når det gjelder saker der en får mistanke om eller kjennskap til at en i ledelsen krenker en elev, er det noe uklart hvem en skal varsle. I begrepet *sikre* ligger det at rektor må fastsette en framgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Skolen har ikke en bestemt framgangsmåte som klart viser hvordan varsling skal foregå når det er mistanke om eller kjennskap til at ansatte krenker elever. Rektor har derfor ikke sikret at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom en har mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev. Rektor har heller ikke sikret at alle som jobber på skolen varsler skoleeier dersom en har mistanke om eller kjennskap til at en i skoleledelsen krenker en elev. Av dette følger at rektor heller ikke har sikret at alle varsler straks.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på disse punktene.

Kontrollspørsmål:

Varsler rektor skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever?

Våre observasjoner og vurderinger

I Reflex svarer rektor at skoleeier varsles straks i slike saker. Fylkesmannen legger derfor til grunn at skoleeier blir varslet straks i disse sakene.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravet i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever?

Sikrer rektor at skolen undersøker saken straks?

Våre observasjoner og vurderinger

I Reflex kommer det fram at undersøkelsene i slike saker foregår på ledelsesnivå. De ansatte kjenner ikke til hvordan sakene blir håndtert etter at det er varslet. Rektor skriver i Reflex at sakene blir undersøkt av ledelsen, og at de bruker sjekklister i undersøkelsene. Sjekklister som vises til er *Sjekkliste for samtale med elever* og *Sjekkliste for samtale med foreldre*. Dette er de samme sjekklister som brukes i andre saker. Rektor viser ikke til andre undersøkelser som kan tas i bruk i slike saker.

Det kommer ikke fram at skolen har en skriftliggjort rutine eller en bestemt innarbeidet praksis som sier noe om når det skal undersøkes, og om hvordan skolen skal undersøke saker der en har mistanke om eller kjennskap til at ansatte har krenket en elev.

Fylkesmannens vurdering er derfor at rektor ikke sikrer at skolen undersøker saken når det er mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev. Av dette følger også at rektor ikke sikrer at skolen undersøker saken straks.

2.2.2 Fylkesmannens konklusjon

Øygard ungdomsskole oppfyller kravene i regelverket på disse punktene:

- Rektor varsler skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever.

Øygard ungdomsskole oppfyller ikke kravene i regelverket på disse punktene:

- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken straks.

2.3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

2.3.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak?

Våre observasjoner og vurderinger

Skolen har lagt fram mal for *Aktivitetsplan § 9A-4* og seks utarbeidede aktivitetsplaner for tilsynet. Fylkesmannens oppfatning er at aktivitetsplanene er i tråd med kravene i § 9A-4 sjette ledd: Det går fram hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når skolen skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når tiltakene skal evalueres.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Får eleven og foreldrene som saken gjelder aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den?

Våre observasjoner og vurderinger

I Reflex går det fram at eleven og foreldrene får kopi av planen etter at den er gjennomgått og de er enige om tiltak. Aktivitetsplanen legges i elevmappa, og elev og foreldre kan når som helst be om en ny kopi. Fylkesmannen har også mottatt kopi av referat fra samarbeidsmøter mellom skole og hjem. Der går det blant annet fram at *mor fikk en kopi med seg hjem*.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?

Våre observasjoner og vurderinger

Av intervju går det fram at rektor er aktiv deltaker i ressursgruppemøtene. Ressursgruppa har møte hver uke, og skolemiljøsaker blir drøftet i disse møtene. Det går videre fram at aktivitetsplanene ligger i skolens arkivsystem. Rektor er mottaker og har tilgang til alle aktivitetsplanene. Av intervju går det også fram at rektor er med på å diskutere tiltak som skal settes i verk, og rektor følger opp at tiltak blir gjennomført slik som planlagt. Av referat fra samarbeidsmøter mellom hjem og skole går det fram at rektor er med på møter der tiltak blir diskutert og evaluert.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?

Våre observasjoner og vurderinger

I de fleste aktivitetsplanene skolen har lagt fram for tilsynet, er et av tiltakene *daglig utsjekk med kontaktlærer for å høre hvordan dagen har vært*. Det går også fram av den innsendte dokumentasjonen, Reflex og intervju at elevene som har aktivitetsplan, deltar i ulike evalueringsmøter og oppfølgingssamtaler. Fylkesmannens oppfatning er at dette kan være en egnet måte å få informasjon om hvordan eleven har det på skolen i det daglige, og det kan i praksis sørge for at skolen får tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker. Men så langt Fylkesmannen kan se, har ikke rektor bestemt en fast framgangsmåte for hvordan skolen skal innhente denne informasjonen fra elevene. *Plan for trygt og godt skolemiljø* inneholder f.eks. ikke en slik framgangsmåte.

Fylkesmannens vurdering er at skolen ikke oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

Kontrollspørsmål:

Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?

Våre observasjoner og vurderinger

Av intervju går det fram at elevene får tilbud om å delta i evalueringsmøter og oppfølgingssamtaler, og at tiltak blir endret dersom det er behov for det. I referat fra et samarbeidsmøte mellom hjem og skole, ledet av rektor, går det blant annet fram at *små justeringer ble gjort: Mor ønsket at utsjekken ikke skulle være så tydelig for andre, og løsningen ble en digital utsjekk daglig*. I en av aktivitetsplanene går det fram at *tiltakene vil vare fram til møte i uke 40. Da vil eleven, foresatte, kontaktlærere og avdelingsleder diskutere og evaluere om tiltakene skal fortsette eller om noe må justeres*.

Fylkesmannens vurdering er at skolen oppfyller kravene i regelverket på dette punktet.

2.3.2 Fylkesmannens konklusjon

Øygard ungdomsskole oppfyller kravene i regelverket på disse punktene:

- Skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9A-4 sjettede ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.
- Eleven og foreldrene som saken gjelder får aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den.
- Rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.
- Rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

Øygard ungdomsskole oppfyller ikke kravene i regelverket på dette punktet:

- Rektor sikrer ikke at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.

3 Skolens plikt til å informere elever og foreldre

3.1.1 Kontrollspørsmål, våre observasjoner og vurderinger

Kontrollspørsmål:

Gir skolen elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt, og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen?

Våre observasjoner og vurderinger

De tilsendte aktivitetsplanene inneholder informasjon om at eleven eller elevens foresatte kan melde saken til Fylkesmannen. Det står at *dersom Fylkesmannen skal behandle en henvendelse fra en elev eller elevens foresatte, må saken ha blitt meldt til rektor på forhånd og skolen må ha hatt en ukes tid på seg til å sette inn tiltak*. Fylkesmannen vil understreke at det ikke er krav i opplæringsloven om at tiltak skal være satt inn i løpet av en uke. Følgende står i Utdanningsdirektoratets rundskriv *Skolemiljø – 3- 2017: At det som hovedregel skal gå minst én uke før saken meldes til fylkesmannen, gir skolen mulighet til å ta tak i saken og til å trygge eleven og foreldrene om at det nå vil skje noe, jf. Prop. 57 L (2016-2017) punkt 6.5.2. Dessuten vil det avlaste fylkesmannens saksbehandling at saken som hovedregel ikke behandles der samtidig som på skolen. Skolen vil også ha mulighet til å hente inn faglig støtte fra skoleeier eller andre kommunale tilbud eller tjenester før fylkesmannen behandler saken.*

På skolens nettside informerer skolen om retten til trygt og godt skolemiljø under fanen «Skolemiljø». Skolen *Plan for trygt og godt skolemiljø* ligger også tilgjengelig på nettsiden. Det står spesielt om aktivitetsplikten skolen har, og om muligheten for å melde en sak til Fylkesmannen. Det er lenket til Fylkesmannens nettsted, samt til ressursider om temaet på hos Utdanningsdirektoratet.

Trygt og godt skolemiljø er også tema på foreldremøtene, og rektor svarer i Reflex at foresatte og elever har sett filmen Fylkesmannen har laget. At foresatte skal informeres på foreldremøte, fremkommer også i *Plan for trygt og godt skolemiljø*. Det blir bekreftet i intervju at dette blir gjort. Av planen fremgår det også at skolemiljø er faste punkt på de halvårlige utviklingssamtalene. Dette blir også bekreftet i intervju.

Rektor svarer i Reflex at elevene får informasjon ved skolestart. Rektor viser også til at det er lenket til Fylkesmannens film på den ukentlige spørreundersøkelsen elevene har. I intervju blir det bekreftet at klassemiljø er på agendaen ved skolestart. Av Reflex går det fram at helsesykepleier og sosialrådgiver informerer klassene om rettighetene de har. I intervju blir det også bekreftet at elevene blir informert ved at det ligger informasjon på Classroom tilgjengelig, og at det blir gitt informasjon om retten til trygt og godt skolemiljø ved skolestart og i klassens time.

Fylkesmannen vurderer at skolen oppfyller kravet i regelverket på dette punktet.

3.1.2 Fylkesmannens konklusjon

Øygard ungdomsskole oppfyller kravene i regelverket på dette punktet:

- Skolen gir elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt, og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen.

4 Våre reaksjoner

Vi har funnet at dere ikke overholder regelverket på alle områder. Vi pålegger Sandnes kommune å rette opp følgende forhold, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4:

Sandnes kommune må sørge for at Øygard ungdomsskole oppfyller plikten til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3 og 9A-4.

Sandnes kommune må i den sammenheng se til at

- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
- rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier
- rektor sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen
- rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

Sandnes kommune må sørge for at Øygard ungdomsskole oppfyller plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9A-2, 9A-3, 9A-4 og 9A-5.

Sandnes kommune må i denne sammenheng se til at

- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.
- Rektor sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever.
- Rektor sikrer at skolen undersøker saken straks.

Sandnes kommune må sørge for at Øygard ungdomsskole oppfyller plikten til å evaluere, gjennomføre og tilpasse tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9A-3 og 9A-4.

Sandnes kommune må i denne sammenhengen se til at

- rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.

Sandnes kommune må iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket. Når påleggene er rettet, må kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan dette har blitt rettet.

Frist for innsending er 09.04.21.

Fylkesmannen vil ikke avslutte tilsynet før Sandnes kommune gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at påleggene er rettet.

5 Dere har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Dere kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis dere klager, må dere gjøre det innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet fram til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Dere sender klagen til oss. Vi har mulighet til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enige med dere, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Dere er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Stavanger 17.12.20

Hjalmar Arnø
tilsynsleder

Nils Andreas Høie
rådgiver

Anne Wilson
rådgiver

6 Vedlegg: Liste over dokumentasjon

- Skolens plan for trygt og godt skolemiljø
- Hans Skjæveland sitt foredrag om § 9A, 11. februar 2020
- Håndboka 2020-2021 (Skolens HMS plan)
- Seks aktivitetsplaner
- Rutiner for overgang barneskole/ungdomsskole
- Felles kvalitetsplan for Sandnes kommune
- Arbeid med kvalitetsplan i personalet og elevrådet
- Rutiner for avdekking og oppfølging av bekymringsfullt fravær
- Kommunens rutiner for skolenærvær
- Dokumentasjon i forhold til midlertidig eksterne arbeidere (referat fra byggemøte)
- Trinnmøter
- Sandnes kommunes felles ordensreglement
- Lenke til skolens hjemmeside som informerer om skolemiljø
- Informasjon om § 9A gitt på foreldremøte
- Ukentlig spørreundersøkelse
- Skolens fellestid 2020 – 2021 og 2019 – 2020
- Beredskapsgruppe
- Kompetanseutviklingsstrategi – Sandnes kommune
- Referat fra elevråd (kompetanseutviklingsstrategi)
- Plan for planleggingsdagene s. 1
- Møtereferat fra ressursteam
- Ressursrommet (oversikt)
- IOP eksempel
- Studieverksted/leksehjelp instruks
- Lysark trygt og godt skolemiljø, Utdanningsdirektoratet
- Elevundersøkelsen 2019
- Ark for signering ved utlån (for eksterne parter)
- Elevsamtaleskjema
- Utviklingssamtaleskjema
- Dokumentasjon på møte mellom rektor og skoleeier
- Dokumentasjon i elevsak om vold og trusler
- Mailutveksling rektor og skoleeier 1.17
- Mail med informasjon om elevsak om vold og trusler
- Dokumentasjon i forhold til varsling om 9A – 5
- Dokumentasjon i forhold til varsling om 9A
- Rutiner ved varsling om elevbekymring
- Notater til varslet elevsak
- Film trygt og godt skolemiljø
- Saksutredning §9A-5
- Sjekkliste for samtale med elev i forhold til trygt og godt skolemiljø
- Sjekkliste for samtale med foreldre i forhold til trygt og godt skolemiljø
- 2018 Mobbeundersøkelsen spørsmål til elevene
- Powerpoint FOMA
- Sosiogram
- Vaktordning
- LINK
- Skilsmissegrupper
- Ungdomsteam
- Leksehjelp – oversikt over deltakere
- Aktivitetsplan MAL
- Møtereferat fra § 9A møte I i BT
- Møtereferat fra § 9A møte II i BT
- Ordrebekreftelse av fremmøtetolk på foreldremøte
- «Innblikk» av Tove Flack
- E-post mellom rektor og fagstab § 9A – 5
- E-post mellom avd leder og lærer ang. sak § 9A
- Daglig utsjekk (tiltak fra akt. plan)
- Daglig utsjekk (tiltak fra akt. plan)
- Informasjon om § 9A gitt på foreldremøte

7 Vedlegg: Rettslige krav - skolens aktivitetsplikt

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

Plikten til å varsle rektor

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskretnende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Plikten til å undersøke alle saker

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å sette inn egnede tiltak

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort.

Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever

Reglene om den skjerpede aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4 og 9 A-5.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Plikten til å straks varsle rektor og skoleeier

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Rektor skal varsle skoleeieren straks. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal skoleeieren få varsel istedenfor rektor. Dere skal dokumentere hvordan dere varsler.

Hva som er å krenke, skal dere tolke vidt. Det kan være direkte krenkelser, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at

plikten til å varsle inntreter. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å undersøke saken straks

Dere må undersøke hva som har skjedd. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken.

Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen, har krenket elever, må dere undersøke hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må dere vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn.

En elev som krenkelsen direkte retter seg mot, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å straks sette inn egnede tiltak

Hvis en eller flere elever opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsen, gjelder skolens aktivitetsplikt. Dere skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten står i opplæringsloven § 9 A-4.

Rektor har ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene, slik at plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak blir oppfylt, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Plikten til å utarbeide en skriftlig plan

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Skolens plikt til å informere elever og foreldre

Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, skolens aktivitetsplikt og retten til å melde en sak til fylkesmannen, jf. opplæringsloven § 9 A-9 første ledd. Dere må gi informasjonen på en måte og i et omfang som gjør at elevene og foreldrene kan ivareta sine rettigheter etter loven.